

1268/1852 VE 1306/1889 TARİHLİ İKİ MÜFREDAT DEFTERİNDE GEÇEN İSTANBUL'DAKİ TEKKE VE TÜRBELERE DAİR İKİ MÜHİM LİSTE

Mesut AYAR*

Özet

Osmanlı padişahı ve hanedan üyeleriyle devlet ricali tarafından, bayram ve hicrî yılbaşı gibi çeşitli vesilelerle, bazı ihtiyaç sahipleriyle bir takım dinî müesseselere atıyye dağıtılmaktaydı. Yardım alanlar arasında tekke ve türbelerdeki türbedarlık yapan görevlilerle tekkelerin şeyhleri de bulunmaktaydı. Bahsi geçen yardımlar yapılırken, işin intizamı bir şekilde yerine getirilmesi için önceden listeler hazırlanır ve bu listeler Müfredat defteri adı verilen defterlere geçirilirdi. Müfredat defterleri, hazırlandıkları dönemin İstanbul'una ait, bazı değerlerin günümüze taşınması açısından oldukça önemli kaynaklardır. Zira Osmanlı başkentindeki, bugün bazıları tarihten silinmiş birçok tekke, zâviye, hankâh ve türbeyle ilgili mühim veriler sağlayan bu kayıtlar, bu müesseselerin bulunduğu mevkilerin ayrıntılarıyla birlikte ortaya konulmasına katkıda bulunmaktadır. Defterlerdeki listeler, artık kullanılmayan yer adlarının ortaya konulması açısından da oldukça kıymetlidir. Bunun dışında, yapılan yardımlardan ve bu yardımların ne miktarda olduğundan yola çıkılarak, İstanbul'un dinî-mistik hayatında hangi tarikat ve tekkelerin hangi dönemlerde öne çıktığı da anlaşılabilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Osmanlı Devleti, İstanbul, Tekke, Türbe

TWO SUBSTANTIAL LISTS ABOUT TEKES AND TOMBS IN ISTANBUL ACCORDING TO TWO INVENTORIES DATED 1268/1852 AND 1306/1889

Abstract

On various occasions like religious festivals and new-year's day of the Hegira, Ottoman sultans and Ottoman dynasty used to grant gifts to the poor and a certain number of religious institutions. Among the gift receivers, there were also some caretakers of tombs and sheikhs of dervish lodges. To ensure that gift-giving was carried out systematically, lists were prepared and then these lists were conveyed to defters (inventories), which were called Mufredat Defteri. Mufredat defteri was very important resource for a number of reasons: First of all, they give noteworthy information specific to Istanbul of that period and these documents provide important information on the locations of dervish lodges and tombs which do not exist today. Secondly, the lists in the defters also prove to be very substantial in terms of displaying the place

* Yrd. Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Üyesi. mesutayar@hotmail.com

names which are not used anymore. Apart from these, when we look at these favours and the amount of each favour, we can easily discern which religious order or which lodge came into existence in which period of the mystical life of Istanbul.

Key Words

Ottoman Empire, Istanbul, Dervish Lodge, Tomb

GİRİŞ

XIX. yüzyılın ortalarından itibaren, Osmanlı idaresinin dergâh ve türbeleri kayıtlarına alma çalışmaları vesilesiyle hazırlanan listeler, özellikle İstanbul'da hangi tarikatların yaygın ve etkin olduğu ile bunların şehrin hangi semtlerinde faaliyet gösterdiğini işaret etmesi açısından önemlidir. Bunun dışında, devletin yine bilhassa son dönemlerinde hazırlanmış olan ve İstanbul'daki dergâh ve türbeler hakkında genişçe listeler içeren bir kaç eserde, sözü edilen müesseselerin meşâyih silsilesi, mensup bulundukları tarikat ve mukabele günleri gibi hususlar da izah edilmiştir¹.

İstanbul'daki bazı tekke ve türbelerin listelerinin hazırlanmasıyla ilgili olarak, yukarıdakilerden farklı bir sebep daha vardı. Buna göre; her Hicrî yılın başında bir gelenek olarak, hayır dua kazanmak amacıyla, diğer dîni müesseselerin mensuplarına olduğu gibi, tarikat erbabına padişahlar tarafından atıyye dağıtılmıştır. Diğer taraftan sözü edilen geleneğin zamanla diğer ileri gelen saray mensupları ve devlet yöneticileri arasında da yayılmış olduğunu düşünmek yanlış olmaz. Ayrıca, kurban bayramlarından önce de bazı ihtiyaç sahipleriyle, cami, mescit ve medreselerdeki imam, müezzin ve müderrislere, tekke ve türbelerdeki türbedarlık yapan görevlilere ve bu tekkelerin şeyhlerine kurbanlık koyun verilmesi de bu bağlamda ele alınabilecek benzer uygulamalardandır. Bunlardan dergâh ve türbelerine verilen atıyyenin miktarı veya dağıtılan koyunların sayısı, bu mekânlarda barınan nüfusa, mensup olunan tarikata ve yüksek ihtimalle buna dayanarak kurumun atıyyeyi verenin nazarındaki saygınlığına göre değişmiştir. Bu hayır işinin düzgün bir şekilde yapılmasını sağlamak amacıyla da İstanbul ve çevresindeki dergâh ve türbelerin bulunduğu mevki ile beraber bir liste halinde tespit edilmesi yoluna gidilmiş, listelerden bazılarında, dergâhın bağlı bulunduğu tarikatla birlikte şeyhlerinin adları da verilmiştir.

Osmanlı başkentindeki kayda değer tekke, zâviye, hankâh ve türbeler hakkında önemli bilgiler içerebilen bu listelere *müfredat defteri* denir. Müfredat defterlerindeki kayıtlar, bazısı tarihten silinmiş bu müesseselerin adlarının tespitinde kullanılabildiği gibi, bunların bulunduğu semt, mahalle, çarşı, sokak, yokuş, çayır, mezarlık gibi mevkilerin de ayrıntılarıyla birlikte ortaya konulmasına katkı sağlar. Başka bir ifade ile bu listeler, yazıldığı dönemin İstanbul'una ait, bir kısmı bugün

¹ Bu eserlerden bazıları şunlardır: *Hâlâ Âsîtan-ı Aliyye'de ve Civarında Vâki' Olan Dergâh Zevâyâ ve Hankâh*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kütüphanesi, Osman Ergin Yazmaları, nr. 1825; Erzurumlu Yeşilzâde Mehmed Salih, *Rehber-i Tekâyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi Tımovalı Bölümü, nr. 1035, 1335 (Rumi)/1919; Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *Kâmil Kepeci*, nr. 6290/1; *Âsîtâne-i Aliyye ve Bilâd-ı Selâse'de Kâin el-an Mevcûd ve Muhterik Olmuş Tekyelerin İsim ve Şöhretleri ve Mukabele-i Şerife Günleri Beyân Olunur*, Dârü's-Saltanatı's-Seniyye, 1256/1840; Hâfiz Hüseyin Ayyânsarayî, *Hadikatü'l-Cevâmî*, İstanbul 1281; Tabibzâde Derviş Mehmed Şükrî, *Derûn-ı Islâmbul'da Hankâhlar Beyânındadır*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kütüphanesi, Belediye Yazmaları, nr. K. 75; *II. Mahmud'un Kızı Sâliha Sultan ile Tophane Müşiri Halil Rifat Paşa'nın Dügünleriyle İlgili Tutulan Defter*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, İbnülemin Mahmud Kemal İnal Bölümü, nr. 2802; Hacı İsmail Beyzâde Osman Bey, *Mecmua-i Cevâmî*, Dersaadet 1304/1886-1887; Bandırmalizâde Ahmed Münib, *Mecmua-i Tekâyâ*, İstanbul 1307; *Dârü's-Saltanatı'-Aliyye'de Zâviyenin Olan Meşâyihin Defteri*, Süleymaniye Kütüphanesi, Zühdi Bey Bölümü, nr. 439.

adı dahi unutulmuş olan dinî mekânların günümüze taşınması açısından oldukça önemlidir.

Çalışmamızın konusu, biri 1268/1852, diğeri 1306/1889 tarihli iki ayrı müfredat defterindeki tekke ve türbe kayıtlarıdır. Buradaki gayretimiz, daha önceden hazırlanmış örnekleri de bulunan² bu tür defterlerin sunduğu bilgilerin gün yüzüne çıkarılarak İstanbul'un tasavvufî müesseseleri hakkındaki bilgi birikimine bir katkı sağlayabilmektir. Nitekim, bahsi geçen bu iki defterdeki kayıtların bir cetvelinin hazırlanıp değerlendirilmesi bu amaca yöneliktir.

Defterlerden ilki, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi fonunda (TS.MA.d) kayıtlı 2253 numaralı defterdir. Dört varak, sekiz sayfa olan defterin altı sayfası yazılıdır. Bu defter, *Mehd-i ulyâ-yı saltanat-ı seniyye devletlû ismetlû veliyye-i ni'met sultan-ı aliiyyetü's-şan efendimiz hazretlerinin emr ü irâde-i seniyyeleriyle tekke ve türbe ve medâris ve sâireye 68 senesi kurban bayramında tevzi' ve taksim olunan kurbanların defteridir* adıyla, 1268/1852 yılı kurban bayramı öncesinde hazırlanan ayrıntılı bir listedir. Aynı defter, Sultan Abdülmecid'in annesi Bezmialem Valide Sultan'ın hayrına dağıttırması olduğu koyunların kime ne sayıda verildiğini içerir. Buna göre; o yıl dağıtılan toplam 807 koyundan 192 adedi tekke ve türbelere verilmiştir. Defterdeki diğer bilgiler ayıklanarak dergâh ve türbelerle ilgili kısımlar incelendiğinde, çok az sayıda dergâhın mensup olduğu tarikatın belirtildiği; bunun dışında, dergâh ve türbelerin mevkilerinin ekseriyetle detaya inilerek izah edildiği ve bazılarının ise yalnızca isminin verilmesiyle yetinildiği görülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere ve kesin olmamakla birlikte, verilen kurbanlıkların sayısının, tekkelerin atıyyeyi dağıttıran nazarındaki itibarıyla da yakından ilgili olduğu düşünülebilir. Bu durumda, 1852 yılında İstanbul'daki en muteber dergâhların mevlevîhaneler olduğu söylenebilir. Yenikapı, Kasımpaşa, Üsküdar ve Beşiktaş'ta olmak üzere XIX. yüzyılın ortalarında İstanbul'da mevcut olan dört mevlevîhaneye dörder kurbanlık koyun verilmesinin başka bir anlamı olmamalıdır. Aşağıda verilecek listede de görüleceği üzere, Mevlevîlere verilenden daha çoğu yalnızca Üsküdar Miskinler Tekkesi fukarasına bağışlanmıştır. Bu istisna dışında, II. Mahmud'un Türbesi'ne de dört koyun verilmiş, Hamidiye, Eyüb Sultan, Karacaahmed Sultan ve Yahya Efendi Türbeleriyle, Karagümrük'teki Nureddin Cerrâhî, Mehmedpaşa Yokuşu'ndaki Zevkoğlu Mehmedpaşa, Aziz Mahmud Hüdâyî Celvetî ve Paşalimanı Tekkelerine üçer kurbanlık koyun verilmiştir. Yalnızca bu bilgiden yola çıkılarak, bu müesseselerin adı geçen dönemde İstanbul'un dinî-mistik hayatında öne çıkan mekânlar olduğu ileri sürülebilir.

İkinci defter, yine Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi fonunda (TS.MA.d) kayıtlı 5441 numaralı defterdir. Üç varak olan

² Mesela, bkz. Atilla Çetin, "İstanbul'daki Tekke, Zâviye ve Hankâhlar Hakkında 1199/1784 Tarihli Önemli Bir Vesika", *Vakıflar Dergisi*, XIII (1981), s. 582-590.

defterin dört sayfası yazılıdır. Bu defter, *Beher sene îd-i adhâ-yı meyâmin metâyâda ba'zı tekyehâ-yı şerîfe ve ba'zı dâ'iyâna i'tâ buyrulan ağnâmin bir kıt'a defteridir 15 Zilka'de 1306* adıyla ve 1306/1889 yılı kurban bayramı öncesinde hazırlanan ayrıntılı bir listedir. Bu defter de bir önceki gibi, dağıtılan koyunun kime ne sayıda verildiğini içerir ki buna göre; 1889 kurban bayramında dağıtılan toplam 107 koyundan 96 adedi tekke ve türbelere verilmiştir.

Defterde 92 adet tasavvufî yapı kayıtlıdır ve bunlardan ikisi hariç hepsine birer koyun verilmiştir. Yalnızca Sultan Mahmud'un türbedarlarına dört ve Kocamustafapaşa Tekkesi'ne ise iki kurbanlık verilmesi dikkat çekicidir. Defterde, dergâhların mensup olduğu tarikatlar belirtilmemiş; bunun dışında, yapıların mevkileri açıklanmıştır. Ayrıca defterde Eyüp, Aksaray, Ayasofya, Üsküdar, Kasımpaşa ve Beşiktaş'taki tekke ve türbeler ayrı alt başlıklar oluşturularak verilmiştir ki buna göre, en çok yardım alanların Eyüp ve Üsküdar taraflarındaki dergâh ve türbeler olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki; özellikle ilk defterde (BOA, TS.MA.d, 2253), kâtibinden kaynaklandığını düşündüğümüz bir kaç imla hatası vardır. Bazı isimlerin yazımında yanlış harfler kullanıldığı da fark edilmiş³, bu nedenle farklı kaynaklar taranarak bu yanlışlıklar giderilmeye çalışılarak tekke veya türbenin adının doğrusu metinde verilmiştir⁴.

Mehd-i Ulyâ-yı Saltanat-ı Seniyye Devletlü İsmetlü Veliye-i Ni'met Sultan-ı Aliyyetü's-şan Efendimiz Hazretlerinin Emr ü İrâde-i Seniyyeleriyle Tekye ve Türbe ve Medâris ve Sâireye 68 Senesi Kurban Bayramında Tevzi' ve Taksim Olunan Kurbanların Defteridir.

(BOA, TS.MA.d, 2253)

1. Ayasofya-i Kebir civarında Nazikî Ahmed Efendi Tekkesi'ne (1)⁵
2. Ayasofya-i Kebir civarında Sancakdar Dede Türbesi'ne (2)
3. Ayasofya-i Kebir civarında Erdebilî Tekkesi'ne (1)
4. Divanyolu'nda cennetmekân efendimizin⁶ türbesine (4)
5. Babiâli civarında Aydınoğlu Tekkesi'ne (1)
6. Baba Ca'fer Hazretleri Türbesi'ne (1)
7. Bahçekapısı'nda Yıldız Tekkesi'ne (1)
8. Hamidiye Türbesi'ne (3)
9. Arpacılar Cami-i şerifi Türbesi'ne (1)
10. Demirkapı kurbünde Ağa Cami-i şerifi Tekkesi'ne (2)
11. Helvacı Dede Türbesi'ne (1)
12. Cebe Âli Hazretlerinin Türbe-i şeriflerine (1)
13. Yeşil Tulumba ittisalinde Rûfai Tekkesi'ne (2)
14. Kapan-ı Dakik'te cennetmekân efendimizin ihya buyurdıkları Nakşiyye Tekkesi'ne (2)

³ Ömeğin, Karagümrük'teki Ejder Tekkesi ر عجد şeklinde yazılmıştır.

⁴ Buradaki her iki listeye de diğer bilgiler elendikten sonra, yalnızca tekke ve türbelerle ilgili kayıtlar alınmıştır.

⁵ () arasındaki rakamlar, tekke ya da türbeye verilen koyunun adedini işaret etmektedir.

⁶ Adı geçen zat, Sultan II. Mahmud'dur.

15. Nurosmaniye'de Çıplak Tekkesi civarında Şemsiğül Hanım'a (1)
16. Nurosmaniye'ye civarında Yeraltı Türbesi'ne (1)
17. Gedikpaşa'da Yakub Paşa Konağı karşısında mekteb civarında fuhûl-i evliyâdan Kapudan-ı derya Evliyâ Çelebi Hasan Paşa Türbesi'ne (1)
18. Sultan Bayezid-i Velî Hazretleri Türbesi'ne (1)
19. Koska'da Eskici Dede Türbesi'ne (1)
20. Kara Baba Türbesi'ne (1)
21. Kovacızâde Tekkesi'ne (2)
22. Lâleli Dede Türbesi'ne (1)
23. Lâleli civarında Mercimek Tekkesi'ne (2)
24. Altımermer'de Şeyhülislam Tekkesi şeyhi İbrahim Nuri Efendi'ye (1)
25. Yüksekaldırım'da Fındıkzâde Tekkesi'ne (2)
26. Davutpaşa İskelesi'nde Bekâr Bey Tekkesi'ne (2)
27. Davudpaşa'da Etyemez Tekkesi'ne (2)
28. Davudpaşa'da Halil Paşa Tekkesi'ne (1)
29. Avratpazarı'nda Başmak-ı Şerif Bayram Paşa-yı Velî Türbesi'ne (2)
30. Kocamustafapaşa Tekkesi'ne (2)
31. Kocamustafapaşa'da Nuh Efendi Tekkesi'ne (2)
32. Silivrikapısı civarında Bağdadî Şeyh Abdullah Efendi Tekkesi'ne (2)
33. Silivrikapısı haricinde Seyyid Nizameddin Hazretleri Türbesi'ne (1)
34. Şeyh Merkez Efendi Hazretlerinin Türbesi'ne (3)
35. Yenikapı Mevlevîhanesi'ne (4)
36. Bucağulu Dede Türbesi'ne (1)
37. Kazlıçeşmesi'nde tarik-i Halvetiye'den Resmeş⁷ Tekkesi'ne (1)
38. Sofular Mahallesi'nde tarik-i Nakşibendiyye'den Yesârîzâde Tekkesi'ne (2)
39. Hırka-i Şerif civarında Emir Buharî Türbesi'ne (1)
40. Otlukçu Yokuşu'nda Samânîzâde Tekkesi'ne (2)
41. Çarşambapazarı'nda Murad Molla Tekkesi'ne (2)
42. Karagümrük'te Nuredin Tekkesi'ne (3)
43. Karagümrük'te Şeyh Ecder Tekkesi'ne (1)
44. Mehmedpaşa Yokuşu'nda Zevkoğlu Mehmedpaşa Tekkesi'ne (3)
45. Mehmedpaşa Yokuşunda Buharî Tekkesi'ne (1)
46. Kumkapı'da Çiftegelinler Türbesi'ne⁸ (1)
47. Galata Mevlevîhanesi'ne (4)
48. Kurşunlumahzen Camii içinde Ashâb-ı efendimizin türbesine (2)
49. Kasımpaşa Mevlevîhanesi'ne (4)
50. Arapzâde Tekkesi'ne (2)
51. Piyâlepaşa civarında Şeyh İbiş Efendi Tekkesi'ne (2)
52. Hasköy civarında Sütlüce'de Hasırcızâde Tekkesi'ne (2)
53. Eyüb-i Ensârî Hazretleri civarında Taşlıburun Tekkesi'ne (2)
54. Eyüb'de Necati Efendi Tekkesi (2)
55. Eyüb'de Vezir Tekkesi'ne (2)
56. Eyüb'de Kalenderhane Tekkesi'ne (2)
57. Eyüb'de Şeyhülislam Tekkesi'ne (1)
58. Eyüb-i Ensârî Hazretleri Türbe-i şeriflerine (3)
59. Eğrikapı civarında Hâfir Hazretleri Türbesi'ne (1)

⁷ Defterdeki yazıdan tekkenin adı anlaşılamamış, burada verilen isim ise yaklaşık olarak ve tahminen yazılmıştır.

⁸ Aslında bu türbe, Eyüb Sultan Türbesi'nin yanındaki mezarlıktadır. Defterde türbenin niçin Kumkapı'da gösterildiğini bilemiyoruz. Bu durumda, ya aynı isimli başka bir türbe daha vardı da bugün tespit edilememektedir ya da yalnızca kâtipten kaynaklanan bir karışıklık söz konusudur.

60. Eğrikapı'da Nakşibendiyye'den Emir Buharî Tekkesi'ne (2)
61. Ayvansaray'da Ca'ber Hazretleri Türbesi'ne (1)
62. Eğrikapı'da Abdullah el-Huzrî Hazretleri Türbesi'ne (1)
63. Eyüb'de Dökmeciler Mahallesi'nde Ümmî Sinan Tekkesi'ne (2)
64. Edirnekapısı'nda mezaristan arasında Kemal (İbn-i Kemal) Efendi Türbesi'ne (1)
65. Edirnekapısı'nda mezaristan arasında Salih Baba'ya (1)
66. Eyüb'de Otakçılar arasında Hasan Baba'ya (1)
67. Eyüb'de Kırklarhamamı'nda Rufaî şeyhi İbrahim Efendi'ye (1)
68. Ayvansaray'da Ka'b el-Ensârî Türbesi'ne (1)
69. Ayvansaray'da Muhammed el-Ensârî Türbesi'ne (1)
70. Ayvansaray kapısında Toklu Dede ve Hamdullah el-Ensârî Türbelerine (2)
71. Eğrikapı civarında Tekfur Sarayı kurbünde Beşir Gazi Türbesi'ne (1)
72. Ashâb-ı kirâmdan Ayvansaray dâhilinde Ebuzer Gıfârî Türbesi'ne (1)
73. Eğrikapı haricinde ashâb-ı kirâmdan Şu'be/Şe'be el-Huzrî Türbesi'ne (1)
74. Eğrikapı haricinde ashâb-ı kirâmdan Abdussadık Âmir Türbesi'ne (1)
75. Kariye Cami-i şerifi kurbünde ashâb-ı kirâmdan Hazret-i Eba Said el-Huzrî Türbesi'ne (1)
76. Sultanhamamı kurbünde Meydancık'da ashâb-ı kirâmdan Ca'fer ibn-i Abdullah el-Ensârî Türbesi'ne (1)
77. Sultanhamamı kurbünde Dabbu'l-edabbe?⁹ Türbesi'ne (1)
78. Otakçılar kurbünde Mustafapaşa Tekkesi'nde Hazret-i Hüdaverdi Ahmed Efendi Türbesi'ne (1)
79. Eyüb'de Baba Ca'fer Haydar Mahallesi'nde Nureddin Türbesi'ne (1)
80. Eyüb'de Oluklubayır'da Şeyh Niyazi Efendi Tekkesi'ne (1)
81. Hasköy'de Halıcıoğlu'nda tarik-i Kadiriye'den Abdüsselam Tekkesi'ne (3)
82. Üsküdar'da İnadiye'de Şeyh Rüsdü Efendi Tekkesi'ne (1)
83. Zincirlikapı'da Mustafa Efendi Tekkesi'ne (2)
84. Aziz Mahmud (Hüdâyi) Tekkesi'ne (3)
85. Ahmediyе'de Fethi Efendi Tekkesi'ne (2)
86. Ahmediyе'de Rûhî Efendi Tekkesi'ne (1)
87. Ağa Hamamı kurbünde Kaymakçızâde Tekkesi'ne (1)
88. Menzilhane civarında Şeyh Feyzi Efendi Tekkesi'ne (2)
89. Tekkekapısı ittisalinde Selâmi Efendi Tekkesi'ne (1)
90. Paşalimanı Tekkesi'ne (3)
91. Miskinler fukaralarına (5)
92. Yeniçeşme kurbünde Gizlice Evliyâ Türbesi'ne (1)
93. Çavuşderesi'nde müteveffâ Halil Efendi Mescidi'nde Mustafa Dede'ye (1)
94. Tekkekapısı'nda Hüseyin Efendi Tekkesi'ne (1)
95. İnadiye'de Bandırmalı Tekkesi'ne (2)
96. Üsküdar Mevlevîhanesi'ne (4)
97. Doğramacılarıcı'nda Şeyh Kadri Efendi Tekkesi'ne (1)
98. Çamlıca'da Selâmi Efendi Tekkesi'ne (1)
99. Karacaahmed Sultan Türbesi'ne (3)
100. Tunusbağı'nda mezarlık arasındaki tekkeye (1)
101. Nasuh Efendi Tekkesi'ne (2)
102. Zenbilli Hacı Mehmed Ağa Mahallesi'nde tarik-i Nakşiyye'den Hacı Selim Baba'ya (1)
103. Eski Valde Sultan Türbesi'ne (2)
104. İnadiye'de Bandırmalı Yusuf Efendi Türbesi'nde Nâtka Molla'ya (1)
105. Debbaglar Meydanı'nda Rufaî şeyhi Nuri Efendi Tekkesi'ne (2)

⁹ Yine defterdeki yazıdan türbenin adı çıkarılamadığından burada verilen isim de yaklaşık olarak ve tahminen yazılmıştır.

106. Beylerbeyi'nde Murad Molla Tekkesi şeyhi Hafız Tefvîk Efendi'ye (2)
107. Tarik-i Celvetiye'den Selâmi Efendi'nin Acıbadem Tekkesi şeyhi Mehmed Hilmi Efendi'ye - türbedar-ı Hazret-i Hüdâyî (1)
108. Fındıklı'da Şeyh Yunus Efendi Tekkesi'ne (2)
109. Kara Abalı Çakırağa Tekkesi'ne (1)
110. Yahya Efendi Hazretleri Türbesi'ne (3)
111. Beşiktaş Mevlevîhanesi'ne (4)
112. Arap İskelesi'nde Ahmed Tuğrânî Efendi Tekkesi'ne (1)
113. Maçka Camii derununda Şenlik Dede Türbesi'ne (1)
114. Tophane'de Kılıç Ali Paşa Türbesi'ne (1)

Beher Sene İd-i Ahâ-yı Meyâmîni Metâyâda Ba'zı Tekyehâ-yı Şerîfe ve Ba'zı Dâ'iyâna İ'tâ Buyrulan Ağnâmın Bir Kıt'a Defteridir 15 Zilka'de 1306 (BOA, TS.MA.d, 5441)

1. Hazret-i Eyüb el-Ensârî türbedarlarına (1)
2. Hazret-i Eyüb civarında Musa Çavuş Dergâhı'na (1)
3. Hazret-i Eyüb civarında Hasib Dede Dergâhı'na (1)
4. Hazret-i Eyüb civarında İzzet Paşa Dergâhı'na (1)
5. Oluklubayır'da Şeyh Niyazi Dergâhı'na (1)
6. Hazret-i Eyüb civarında Kaşgarî Dergâhı'na (1)
7. Hazret-i Eyüb civarında Hüsrev Paşa Türbesi'nde Halidî Dergâhı'na (1)
8. Hazret-i Eyüb civarında Ebu el-Derdâ' türbedarlarına (1)
9. Eyüb Kalenderhane Dergâhı'na (1)
10. Ebuzer Gıfârî türbedarlarına (1)
11. Şah Sultan Dergâhı'na (1)
12. Otakçılar'da Kolancı Dergâhı'na (1)
13. Defterdar İskelesi'nde Balçık Dergâhı'na (1)
14. Balat civarında ashâbdan Ca'fer ibn-i Abdullah el- Ensârî türbedarlarına (1)
15. Ayvansaray civarında Muhammed el-Ensârî türbedarlarına (1)
16. Ayvansaray civarında Hazret-i Câbir türbedarlarına (1)
17. Ayvansaray civarında Toklu Dede Dergâhı'na (1)
18. Alibey Karyesinde Şâzelî Dergâhı'na (1)
19. Taşlıburun Dergâhı'na (1)
20. Sütlüce'de Hasırcı Dergâhı'na (1)
21. Eğrikapı civarında Hazret-i Şu'ayib¹⁰ Dergâhı'na - Şeyh Hacı Hakkı Efendi (1)
22. Eğrikapı civarında Hazret-i Ka'b türbedarlarına (1)
23. Eğrikapı civarında Ümmî Sinan Dergâhı'na¹¹ (1)
24. Eğrikapı civarında Hazret-i Hâfir türbedarlarına (1)
25. Eğrikapı civarında Emir Buharî Dergâhı'na (1)
26. Eğrikapı civarında Nureddin Dergâhı'na (1)
27. Eğrikapı civarında Ebu Said el-Huzrî türbedarlarına (1)
28. Eğrikapı civarında Avcı Bey Mahallesi'nde Abdullah el-Huzrî türbedarlarına (1)
29. Eğrikapı civarında Abdullah ibn-i Sami Hazretlerinin türbedarlarına (1)
30. Otakçılar'da Şeyh Murad Hazretleri Dergâhı'na (1)
31. Bahariye Mevlevîhanesi'ne (1)

¹⁰ Defterde Şu'ayib yazılmış olsa da doğrusunun Şu'be veya Şe'be Türbesi olduğu bilinmektedir.

¹¹ Aslında bu tekke Eyüp'te Dökmeciler'dedir.

32. Merkez Efendi Dergâhı'na (1)
_ Aksaray civarında bulunan tekâyâ ve türbedârânın miktarı
33. Aksaray civarında Sofular'da Şeyh Yakub Efendi Dergâhı'na (1)
34. Molla Aşkî Yokuşu'nda Gürcü Ali Efendi Dergâhı'na (1)
35. Sofular'da Şeyh Süleyman Ekmeleddin Dergâhı'na (1)
36. Kovacı Dergâhı'na (1)
37. Horhor Dergâhı'na (1)
38. Yedikule'de Hacı Murad Efendi Dergâhı'na (1)
39. Hekimoğlu civarında Sancakdar Baba türbedarlarına (1)
40. Kocamustafapaşa Dergâhı'na – koç bahası olarak (2)
41. Kocamustafapaşa civarında Şeyh Osman Efendi Dergâhı'na (1)
42. Fenâî civarında Başcı Dergâhı'na (1)
43. Fenâî civarında Tâhâ Dergâhı'na (1)
44. Yenikapı Mevlevîhanesi'ne (1)
45. Mevlevîhane Yokuşu'nda Bey Dede postnişini Said Efendi Dergâhı'na (1)
46. Kocamustafapaşa civarında Ramazan Velî Hankâhı imamı Hâfız Resmî Efendi'ye (1)
_ Ayasofya civarında bulunan tekâyâ ve türbedârânın miktarı
47. Ayasofya civarında Akbıyık Dergâhı'na (1)
48. Ayasofya Cami-i şerifi ittisalindeki türbedârâna (1)
49. Ayasofya civarında Şeyh Nazikî Efendi Dergâhı'na (1)
50. Ayasofya civarında Sancakdar Dede Dergâhı'na (1)
51. Sultan Ahmed Han Gazi türbedarlarına (1)
52. Bahçekapı civarında Yıldız Baba Dergâhı'na (1)
53. Zevkoğlu Mehmedpaşa Dergâhı'na¹² (1)
54. Baba Ca'fer Hazretlerinin türbedarlarına (1)
55. Sultan Abdülhamid Han Hazretlerinin türbedarlarına (1)
56. Hocapaşa civarında Aydınoglu Dergâhı'na (1)
57. Sultan Mahmud Han Gazi Hazretlerinin türbedarlarına (4)
58. Ayasofya civarında Erdebil Dergâhı'na (1)
_ Üsküdar civarında bulunan tekâyâ ve türbedârânın miktarı
59. Üsküdar'da Halim Gülüm Dede Dergâhı'na (1)
60. Üsküdar'da Acıbadem Dergâhı'na (1)
61. Üsküdar'da Karacaahmed Sultan türbedarlarına (1)
62. Üsküdar'da Çınarlı Dergâhı'na (1)
63. Üsküdar'da Bandırma Dergâhı'na (1)
64. Üsküdar'da Selimiye Dergâhı'na (1)
65. Üsküdar'da Eski Menzilhane Yokuşu'nda Rufaiye'den Şeyh Sadık Efendi Dergâhı'na (1)
66. Üsküdar'da Tabutçular'da Rufaiye'den Şeyh Edhem Dergâhı'na (1)
67. Üsküdar'da Miskinler Dergâhı'na (1)
68. Üsküdar Mevlevîhanesi'ne (1)
69. Üsküdar'da Şeyh Nasuhi Efendi Dergâhı'na (1)
70. Üsküdar'da Tabutçulariçi'nde Abdulhayy Efendi Dergâhı'na – Şeyh Ali Efendi (1)
71. Üsküdar'da Doğancılar'da Safvet Efendi Dergâhı'na (1)
72. Üsküdar'da Aziz Mahmud Efendi Dergâhı'na (1)
73. Üsküdar'da tarik-i Nakşibendiyye'den el-Hacc Selim Dede Dergâhı'na (1)
74. Üsküdar'da Saçlı Hüseyin Dede Dergâhı'na (1)
75. Üsküdar'da Alacaminare'de Şeyh Sadık Efendi Dergâhı'na (1)
76. Üsküdar'da tarik-i Halvetiye'den Raufî Efendi Dergâhı'na (1)

¹² Bu kaydın derkenarında "Sokullu" ibaresi vardır, yani tekke bu isimle de anılıyor olmalı. Muhtemelen bu dergâh, Küçükayasofya'da bulunan ve iyi bilinen Sokullu Mehmed Paşa Tekkesi'dir.

77. Üsküdar'da Şeyh Camii derununda Devâtîzâde Dergâhı'na (1)
78. Üsküdar'da Ümmî Ahmed Efendi Dergâhı'na (1)
79. Üsküdar'da Devâtçılar'da Bezcizâde Şeyh Muhiddin Efendi Dergâhı'na (1)
80. Üsküdar'da Ağa Hamamı civarında tarik-i Halvetiye'den İskender Baba Dergâhı'na (1)
81. Üsküdar'da Atpazarı'nda Şeyh Osman Efendi Dergâhı'na (1)
82. Üsküdar'da Hallac Baba Dergâhı şeyhi efendi dâ'ilerine (1)
83. Üsküdar'da Toygartepesi'nde tarik-i Rufaiye'den Şeyh Hâzım Efendi Dergâhı'na (1)
_ Beşiktaş civarında bulunan tekâyâ ve türbedârânın miktarı
84. Beşiktaş'ta Yahya Efendi türbedarlarına (1)
85. Tophane civarında Kadirî Han Dergâhı'na (1)
86. Dolmabahçe civarında Attarzâde Şeyh Hakkı Efendi'ye (1)
87. Beşiktaş'ta Tüccarzâde Şeyh Hakkı Efendi Dergâhı'na (1)
88. Fındıklı'da Şeyh Yunus Efendi Dergâhı'na (1)
_ Kasımpaşa civarında bulunan tekâyâ ve türbedârânın miktarı
89. Okmeydanı Dergâhı'na (1)
90. Kalekapısı Mevlevîhanesi'ne (1)
91. Kasımpaşa Mevlevîhanesi'ne (1)
92. Kasımpaşa'da Uzunyol'da Bedevî Dergâhı'na (1)

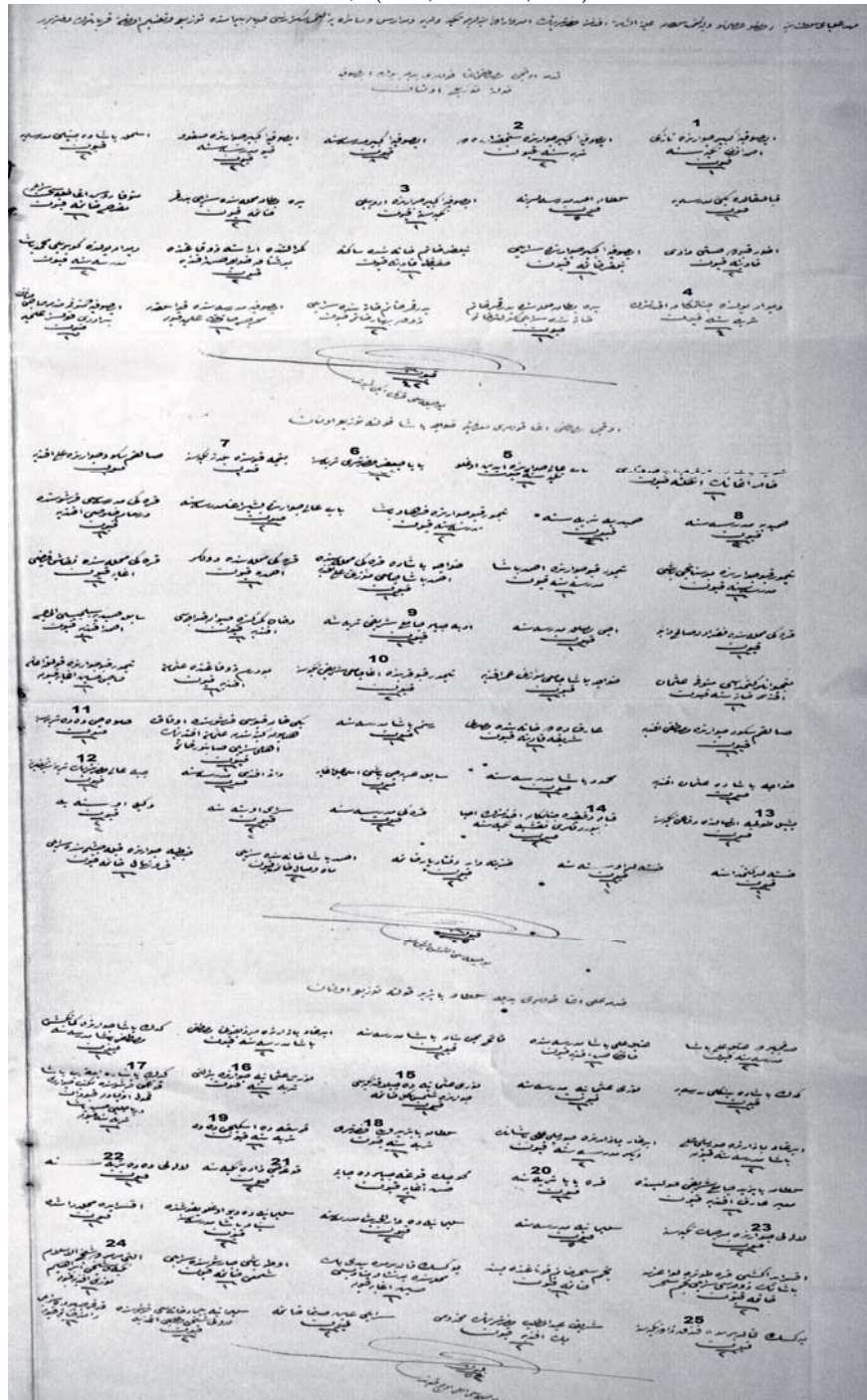

KAYNAKÇA

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *Kâmil Kepeci*, nr. 6290/1.
- Hâlâ Âsitân-ı Aliyye'de ve Civarında Vâki' Olan Dergâh Zevâyâ ve Hankâh*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, nr. 1825.
- Tabibzâde Derviş Mehmed Şükrî, *Derûn-ı İslâmbul'da Hankâhlar Beyânındadır*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, nr. K. 75.
- II. Mahmud'un Kızı Sâliha Sultan ile Tophane Müşiri Halil Rifat Paşa'nın Düğünleriyle İlgili Tutulan Defter, İstanbul Üniversitesi Kitaplığı, İbnülemin Mahmud Kemal İnal Bölümü, nr. 2802.
- Âsitâne-i Aliyye ve Bilâd-ı Selâse'de Kâin el-an Mevcûd ve Muhterik Olmuş Tekyelerin İsim ve Şöhretleri ve Mukabele-i Şerîfe Günleri Beyân Olunur, Dârü's-Saltanattî's-Seniyye, 1256/1840.
- Dârüs'Saltanattî'l-Aliyye'de Zâviyenîşîn Olan Meşâyih'in Defteri, Süleymaniye Kütüphanesi, Zühdi Bey Bölümü, nr. 439.
- Erzurumlu Yeşilzâde Mehmed Salih, *Rehber-i Tekâyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi Tınovalı Bölümü, nr. 1035, 1335 (Rumi)/1919.
- Hâfız Hüseyin Ayyânsarayî, *Hadikatü'l-Cevâmi'*, İstanbul 1281.
- Hacı İsmail Beyzâde Osman Bey, *Mecmua-i Cevâmi'*, Dersaadet 1304/1886-1887.
- Bandırmalızâde Ahmed Münib, *Mecmua'-i Tekâyâ*, İstanbul 1307.
- Atilla Çetin, "İstanbul'daki Tekke, Zâviye ve Hankâhlar Hakkında 1199/1784 Tarihli Önemli Bir Vesika", *Vakıflar Dergisi*, XIII (1981), s. 582-590.

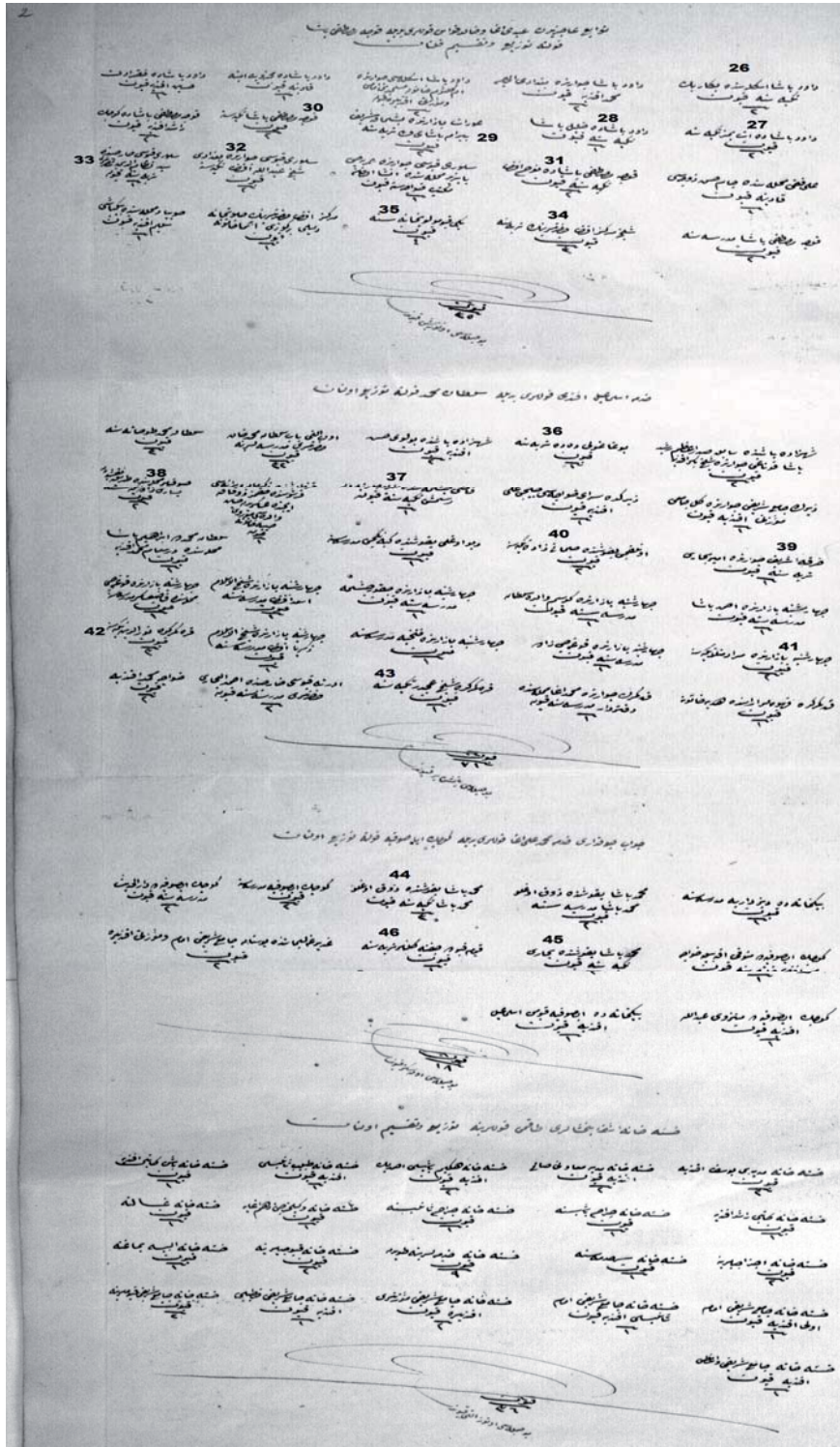

EK - I/a (BOA, TS.MA.d, 2253)

EK – I/b

[illegible]

EK - I/d

[illegible]

بعد از یک ماهی قدیم شاکر خاوار
بعد از یک ماهی قدیم شاکر خاوار

پیشانی ہونا چاہیے

[illegible]

[illegible]

EK – II/a (BOA, TS.MA.d, 5441)

بررسی عیالهای مایه مطاباً در بعضی نیکوهای شریف و بعضی اعیان اعلا یوربدنه انعامات بر طبق دفتریه ۱۵۱ دوله صحت

ردیف	اسم نیکو یا وزیر دار	مد خطاب
۱	حقیقه العیوب الانصاری تریه دار لرینه	
۲	حقیقه العیوب جوارزک بوی جوارزک و کاهنه	// //
۳	حقیقه العیوب جوارزک حبیب ده ده و کاهنه	// //
۴	حقیقه العیوب جوارزک عقیقه یاسا در کاهنه	// //
۵	اولوقه یار بیزینج یازک در کاهنه	// //
۶	حقیقه العیوب جوارزک نفرد و کاهنه	// //
۷	حقیقه العیوب جوارزک خرو یاسا تریه سده خالیدی در کاهنه	// //
۸	حقیقه العیوب جوارزک ایواندر و تریه دار لرینه	// //
۹	العیوب قلندر خانم در کاهنه	// //
۱۰	ابوزر غفاری تریه دار لرینه	// //
۱۱	ساده سلطان در کاهنه	// //
۱۲	اولوقه قیمر ده قودونجی در کاهنه	// //
۱۳	دختر دار اسکندسه و بالجه و کاهنه	// //
۱۴	بلوط جوارزک امیر محمد جعفریه عیوبه الانصاری تریه دار لرینه	// //
۱۵	ایواندری جوارزک محمد الانصاری تریه دار لرینه	// //
۱۶	ایواندری جوارزک حقیقه حبیب تریه دار لرینه	// //
۱۷	ایواندری جوارزک طوق ده ده و کاهنه	// //
۱۸	عقیق بلک قریه سده سادی در کاهنه	// //
۱۹	طاسع برده در کاهنه	// //
۲۰	سودبچه در عیوبی در کاهنه	// //
۲۱	اکری قیو جوارزک حقیقه شعیب در کاهنه	// بنج عیوبی عقیقه
۲۲	اکری قیو جوارزک حقیقه کعب تریه دار لرینه	// //
۲۳	اکری قیو جوارزک ام سانه در کاهنه	// //
۲۴	اکری قیو جوارزک حقیقه خاخر تریه دار لرینه	// //
۲۵	اکری قیو جوارزک امیر بنجاری در کاهنه	// //
۲۶	اکری قیو جوارزک نورالدینیه در کاهنه	// //
۲۷	اکری قیو جوارزک ابوسید الخدیری تریه دار لرینه	// //
۲۸	اکری قیو جوارزک آدجی بلک سده عیوبه الخدیری تریه دار لرینه	// //

۲۹

EK – II/b

مقدار	اسم تکایا و ترم دار	مقدار
	اکردنیو جوارنک عجبیه اجه سکی هفته بند ترم دارینه //	29
	اوطا قیود ده شیخ ملد هفته در کا هـ //	30
	بزاریه مولوی خانه //	31
	مرکز افق در کا هـ //	32
	اقشاری جوارنک بولنامه تکایا و ترم دارانک مقداری	
	اقشاری جوارنک صوفیه ده شیخ یعقوب افق در کا هـ //	33
	مدرستی بقونیه کورجی عی افق در کا هـ //	34
	صوفیه ده شیخ سیاه اکمل الدینه در کا هـ //	35
	فوقی در کا هـ //	36
	فوقیه در کا هـ //	37
	یری قد در عی ملد افق در کا هـ //	38
	حکیم اویغ جوارنک سیمافار بابا ترم دارینه //	39
قوجی یاس اولدره	قوجی مصلطی بابا در کا هـ //	40
	قوجی مصلطی بابا جوارنک شیخ محمد افق در کا هـ //	41
	قنار جوارنک بابی در کا هـ //	42
	قنار جوارنک طه در کا هـ //	43
	بکی نو مولوی خانه //	44
	سوی خانه شوشن پیر ده پر شانی سید افق در کا هـ //	45
	قوجی مصلطی بابا جوارنک رمضان ولی خانقاهی امامی خانقاهی عی افق //	46
	آیا صوفیه جوارنک بولنامه تکایا و ترم دارانک مقداری	
	آیا صوفیه جوارنک آقچه در کا هـ //	47
	آیا صوفیه جامع سیرینی افق اندکی بزرگانه //	48
	آیا صوفیه مدرسه //	49
	آیا صوفیه مدرسی محمد افق داعیه رینه //	49
	آیا صوفیه جوارنک شیخ نازکی افق در کا هـ //	49

EK II/c

ردیف	اسم	تاریخ
50	آیا صوفی جوارنگ ستاندر ده ده درگاه	۱۱
51	آیا صوفی در تفریح خواجه عارفه دایره	۱۱
52	سلطان احمد خان عارف تیره در لریه	۱۱
53	بنو قیوس جوارنگ بدین بابا درگاه	۱۱
54	ذوقه اوغلی محمد بابا درگاه	۱۱
55	بابا جعفر جعفری تیره در لریه	۱۱
56	سلطان علی محمد جعفری تیره در لریه	۱۱
57	آیا صوفی جوارنگ آیدیه لوقه درگاه	۱۱
58	محمد بابا جعفری تیره لوقه درگاه	۱۱
59	سلطان محمود خان عارف جعفری تیره در لریه	۱۱
60	آیا صوفی جوارنگ اردبیل درگاه	۱۱
61	سلطان احمد مدرس افق دایره	۱۱
62	اسکندر جوارنگ بونام تیره دارانک مقار	۱۱
63	اسکندر جوارنگ بونام تیره دارانک مقار	۱۱
64	آجن بادم درگاه	۱۱
65	فره جو احمد سلطان تیره در لریه	۱۱
66	فشاری درگاه	۱۱
67	بابا احمد درگاه	۱۱
68	سیح درگاه	۱۱
69	اسکندر خان بونام تیره دارانک مقار	۱۱
70	نابو جوارنگ درگاه	۱۱
71	سکندر درگاه	۱۱
72	مولوی خان درگاه	۱۱
73	سیح درگاه	۱۱
74	نابو جوارنگ درگاه	۱۱
75	طوغا جوارنگ درگاه	۱۱
76	عزیز محمد افق درگاه	۱۱
77	طیبه تغیر ده الدجاسیم ده درگاه	۱۱
78	اسکندر صاحب صیه افق درگاه	۱۱

EK – II/d

موقوفه	اسمى ثكبابا وقره دار	مستند	
11	اسكندره آيدو بنارده شيخ حاد افق درگاهنه	1	75
11	طوبى خلوت دود روفى درگاهنه	1	76
11	والده مكنى خوجوس اقبيل داجيلينه	1	77
11	شيخ حاج شيخ روفى دود روفى زاده درگاهنه	1	78
11	امى اصراق افق درگاهنه	1	79
11	دوا خيل ده نيجى شيخ كليلينه افق درگاهنه	1	80
11	اغايوس جوارنه طوبى خلوت دود اسكندره بابا درگاهنه	1	81
11	استاد ارزن شيخ عثمانيه افق درگاهنه	1	82
11	هديه بابا درگاهنه شيخ افق داجيلينه	1	83
11	طوبى بنارنه طوبى رفاع شيخ حاد افق درگاهنه	1	84
بسطاس جوارنه بونامه ثكبابا وقره دارانك مقداره			
11	بسطاسه عجمي افق خرب دار لرينه	1	85
11	طوبى جوارنه خاديه خاديه خاديه درگاهنه	1	86
11	طوبى جوارنه عثمانيه شيخ عثمانيه افق داجيلينه	1	87
11	بسطاسه عثمانيه شيخ عثمانيه افق درگاهنه	1	88
11	قدسيه شيخ بونامه افق درگاهنه	1	89
قاسم بابا جوارنه بونامه ثكبابا وقره دارانك مقداره			
11	اود ميراني درگاهنه	1	90
11	سرايه بونامه مقداره افق بونامه	1	91
11	قدسيه بونامه بونامه	1	92
11	قاسم بابا بونامه بونامه	1	93
11	قدسيه بونامه بونامه بونامه	1	94